

- N. B. :** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate marks.

1

- Q.1 A) Explain the meaning of ANY FOUR terms in not less than**
Five lines each :- (8)
- TQM
  - Scalar chain
  - Butter Stock
  - Decentralisation of authority
  - Quality
  - Continuous Production System
  - Line Organisation Structure
- Q.2 Answer ANY TWO of the following:** (16)
- Define 'Management'. Explain its features.
  - Give a chart of components of planning. Explain any four components of standing plans.
  - Explain the process of organising.
- Q.3 Answer ANY TWO of the following:** (16)
- Explain the factors affecting selection of suitable plant location.
  - What is span of control? Explain Graicunas theory of span of control.
  - Define 'Inventory management' and explain its need and importance.
- OR**
- Q.3 Write notes on ANY TWO.**
- Levels of Management
  - Barriers to delegation
  - Scope of production management
  - Perpetual Inventory Control System.
- Q.4 Case Study:** (10)
- A company plans to manufacture bottles and sell through out the country. The bottles would be of plastic glass and stainless steel. IT wants to divide the work by creating departments. However they are not very clear about the basis of departmentation. Guide them in creating the departments.

*****

वेळ : २ तास

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

२) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

३) इंग्रजी प्रश्न मूळ मानावेत.

प्र. १ ला खालीलपैकी कोणत्याही चार संज्ञांचे स्पष्टीकरण प्रत्येकी सुमारे पाच ओळीत करा. (८)

१) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन	२) सत्तासोपान
३) राखीव साठा	४) अधिकारांचे विकेंद्रीकरण
५) दर्जा / गुणवत्ता	६) सातत्यपूर्ण उत्पादन व्यवस्था
७) रेषीय संघटना	

प्र. २ रा कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१६)

- अ) व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. त्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) नियोजनाचे घटक दाखवणारा तक्ता घ्या. निरंतर वापरण्यात येणाऱ्या योजनांचे कोणत्याही चार घटक सखोल स्पष्टीकरण द्या.
- क) संघटन प्रक्रियेतील विविध पायऱ्यांचे वर्णन करा.

प्र. ३ रा कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१६)

- अ) उत्पादन व्यवस्थेचे सुयोग्य स्थान ठरविणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) नियंत्रण कक्षा म्हणजे काय ? ग्रॅव्युन सचा नियंत्रण कक्षा विषयीचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
- क) सामग्री व्यवस्थापनाची व्याख्या सांगून त्याची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

अथवा

प्र. ३ रा टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) (१६)

- १) व्यवस्थापनाचे स्थर
- २) अधिकार प्रदानातील अडचणी
- ३) उत्पादन व्यवस्थापनाचे विविध घटक
- ४) चिरंतन सामग्री नियंत्रण पध्दती

प्र. ४ था घटना अभ्यास : (१०)

एका कंपनीने बाटल्यांचे उत्पादन करून संपूर्ण देशात विकण्याची योजना आखली आहे. प्लॉस्टिक, काच व स्टेनलेस स्टीलच्या बाटल्या असतील. विविध खाती निर्माण करून कामाची विभागणी करण्याची आहे. परंतु खाते निर्मातीच्या पाया संबंधी त्यांना स्पष्ट कल्पना नाही. खाती निर्माण करण्यासंबंधी त्यांना मार्गदर्शन करा.

*****